

MELLOM AS
Postboks 2260 Løkkemyra
6503 KRISTIANSUND N

Vår dato: 05.07.2024

Vår ref.: 202320349-20 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVE godkjenner Mellom sin detaljplan for 132 kV Rensvik-Engviklia

1. Vedtak om godkjenning

1.1. Vedtak og vilkår

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til søknaden fra dere om godkjenning av detaljplan for 132 kV kraftledning Rensvik-Engviklia.¹

NVE godkjenner detaljplanen datert 13.03.2024 med tilhørende detaljplankart datert 13.03.2024 og 21.12.2024, for å bygge, drifte og vedlikeholde 132 kV kraftledning Rensvik-Engviklia i Kristiansund og Averøy kommuner i Møre og Romsdal fylke. Godkjenningen har hjemmel i konsesjonen datert 23.10.2023, post nr. 10.² Det er konsesjonær sitt ansvar at detaljplanen er i samsvar med vilkår og forutsetninger gitt i konsesjonen, og at anleggsarbeidet mv. gjennomføres slik det er beskrevet i detaljplanen. Detaljplanen kan ikke fravikes uten godkjenning fra NVE.

Godkjenningen gis på følgende vilkår:

Før anleggsperioden

- Dere skal orientere NVE, berørte kommuner, grunneiere og rettighetshavere om datoen for oppstart før anleggsarbeidet starter.
- Dere skal sende inn et oppdatert detaljplankart, hvor all relevant informasjon er inntegnet, før anleggsarbeidet starter.
- Dere skal gjøre entreprenører og eventuelle underentreprenører kjent med detaljplanen og dette vedtaket.

¹ NVE-ref.: 202320349-1 og 202320349-8.

² NVE-ref.: 202202352-43.

Underveis i anleggsarbeidet

- NVE kan stille krav om at dere detaljerer prosjektet ytterligere og dokumenterer bygging, drift og vedlikehold ved hele eller deler av anlegget. Vi kan også stille krav om at framlagt dokumentasjon skal godkjennes av NVE før det aktuelle arbeidet settes i gang.
- Dere skal til enhver tid ha oppdaterte kart som kan legges fram for NVE hvis vi ber om det.
- I tillegg til strekningene med fulgeavvisere inntegnet i detaljplankartet, skal dere sette fugleavvisere på strekningen fra mast 12 til mast 20.
- Etter at dere har gjennomført de planlagte utredningene av fremmede arter skal dere oversende en beskrivelse til NVE av eventuelle funn og hvilke tiltak som skal gjennomføres for å hindre spredning.
- Dersom inngrep ikke kan unngås i naturtypelokalitetene «Freiåsen 1» og «Freiåsen 8», skal dere lage en beskrivelse av hvilke avbøtende tiltak som skal gjennomføres. Beskrivelsen skal sendes inn til NVE før anleggsarbeidene i dette området starter.
- For naturtypelokalitetene «Prestmyra sør» og «Prestmyra øst» skal dere lage en beskrivelse for hvordan anleggsarbeidene i myrområdene skal gjennomføres så skånsomt som mulig, inkludert vurdering av terrengforsterkende tiltak. Beskrivelsen skal sendes inn til NVE før anleggsarbeidene i dette området starter.

Etter anleggsarbeidet

- Senest en måned etter at anlegget er satt i drift, skal dere orientere NVE om datoen for idriftsettelse.
- Dere skal sende en sluttrapport til NVE senest ett år etter at anlegget er satt i drift. Vi viser til [NVEs veileder for sluttrapport](#).

Generelt

- Hvis dere avdekker uønskede hendelser som har skadet eller kan skade miljøet betydelig, skal dere rapportere det til NVE. Opplys om hvilke tiltak som er eller vil bli iverksatt for å rette opp skader og hindre gjentakelser.

1.2. Mulighet til å klage

Vedtaket kan påklages. Se informasjon om retten til å klage på siste side.

1.3. Dere skal orientere grunneiere og rettighetshavere

Vi ber dere om å sende vedlagte orienteringsbrev til berørte grunneiere og rettighetshavere så snart som mulig. Dette vedtaket skal legges ved orienteringsbrevet. NVE ber dere sende en bekreftelse på at orientering er sendt til nve@nve.no.

2. Forhold Mellom må være oppmerksom på

2.1. Forholdet til plan- og bygningsloven

Siden anlegget har konsesjon etter energiloven, gjelder ikke plan- og bygningsloven.³ Det betyr at dere ikke trenger å søke dispensasjon fra gjeldende kommunale arealplaner eller kommunal byggesaksbehandling.

NVE ber om å bli orientert dersom områder som er godkjent til midlertidig arealbruk i NVEs tillatelser, omgjøres til permanent arealbruk i medhold av annet lovverk. NVE skal motta kopi av søknader og eventuelle tillatelser.

Når anlegget er ferdig bygget, skal dere sende kommunen kartdata i egnet kartformat med alle fysiske anlegg, slik at det offentlige kartverket kan oppdateres. Kravet står i byggesaksforskriften (SAK 10).⁴

2.2. Anlegget er omfattet av kraftberedskapsforskriften

Anlegget er omfattet av kraftberedskapsforskriften.⁵ NVE har i denne godkjenningen ikke vurdert om tiltaket tilfredsstillende kravene i forskriften.

2.3. Tillatelser dere trenger etter annet lovverk

I tillegg til denne godkjenningen av detaljplanen må dere sørge for å skaffe dere nødvendige privatrettslige rettigheter før anleggsarbeidene starter.

Mellom er også ansvarlig for å innhente nødvendige tillatelser etter annet lovverk.

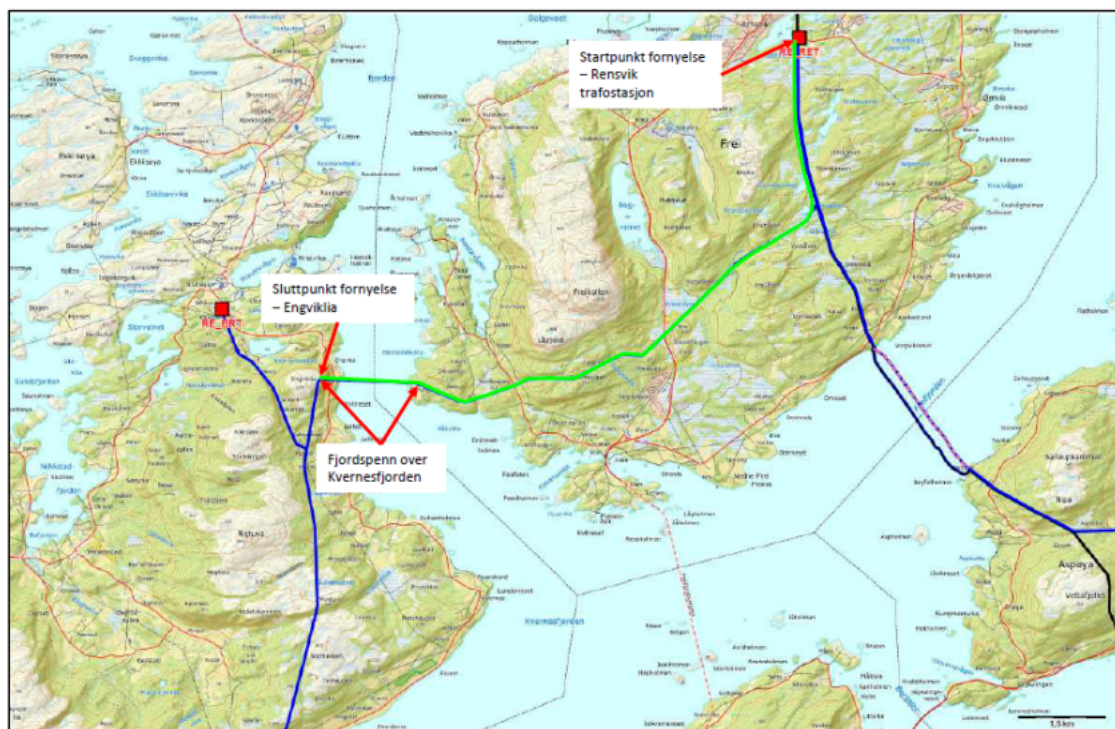
3. Bakgrunn

Den 23.10.2023 fikk Mellom konsesjon fra NVE til å bygge en ca. 12,8 kilometer lang 132 kV kraftledning fra Rensvik til Engviklia i Kristiansund og Averøy kommuner (se bilde 1). Tillatelsen til ledningen ble gitt fordi den eksisterende 66 kV kraftledningen på samme strekning er gammel og må erstattes, og en ny kraftledning med høyere spenning vil øke forsyningsikkerheten i regionen. Tillatelsen omfatter også riving av den eksisterende 66 kV ledningen Rensvik-Engviklia. Den nye 132 kV kraftledningen vil følge samme traséen som den gamle kraftledningen.

³ [Plan- og bygningsloven § 1-3](#) (lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling).

⁴ [Byggesaksforskriften \(SAK 10\) § 4-3](#) siste ledd (forskrift 26. mars 2010 nr. 488 om byggesak).

⁵ [Kraftberedskapsforskriften](#) (forskrift 7. desember 2012 nr. 1157 om sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen).

Bilde 1: kartutsnitt fra anleggskonsesjonen som viser ny 132 kV fra Rensvik-Engviklia (grønn strek på kartet). Den nye ledningen følger samme trasè som den eksisterende 66 kV kraftledningen som skal rives.

4. Høring og innkomne merknader

4.1. Detaljplanen har vært på høring

I anleggskonsesjonen er det i vilkår nr. 10 blant annet satt krav om at «Mellom skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere samt Freimarkas venner». I detaljplanen er det opplyst at Mellom har vært i kontakt med Freimarkas venner, Statsforvalteren i Møre og Romsdal og Kristiansund kommune.

NVE sendte detaljplanen for 132 kV kraftledning Rensvik-Engviklia på høring 21. mars 2024 til Kristiansund og Averøy kommuner, Statsforvalteren i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal fylkeskommune, Statens Vegvesen, Freimarkas venner, Mowi Seawater Norway AS og grunneiere/rettighetshavere. Fristen for å komme med merknader til detaljplanen var 18. april 2024. Mellom har informert grunneiere og rettighetshavere om høringen og fristen for å komme med merknader. Kristiansund kommune fikk utsatt frist til 25. april 2024.

4.2. Innspill til detaljplanen

Vi har mottatt seks innspill til detaljplanen. Merknadene som er relevante for detaljplanen er sammenfattet nedenfor. Innspillene ble oversendt til konsesjonæren for kommentering, og deres kommentarer datert 3. mai 2024 er gjengitt i kursiv under den aktuelle merknaden.

Freimarkas venner skriver i brev datert 8. april 2024 at de er opptatt av at eksisterende veier og stier blir benyttet, og at de savner mer synlige resultater av dette i detaljplanen. De påpeker at det ikke er vist på arealplankartet som sist er revidert, men at disse går fram fra detaljplankartet datert 22. desember 2023. Til punkt 5.3 i detaljplanen ønsker Freimarkas venner at det skal presiseres at trær og busker skal kappes slik at stubbhøyden ikke blir høyere enn ca. 10 cm etter at mose og lyng er fjernet. De mener videre at det bør være fugleavvisere fra M12-M20 og M36-M41.

Mellom sine kommentarer: *Angående kartgrunnlag, så har entreprenør fått tilsendt siste versjoner og er klar over hvilke veier som er aktuelle for bruk. Ang kapping av trær, har ikke Mellom innvendinger mot at høyde over bakken ved kapping av disse skal regnes fra etter at lyng og mose er fjernet. Her ber vi NVE ta stilling til om dette er greit. På denne kraftledningen ble fugleavvisere prioritert på steder med åpent vannspeil. Vi er imidlertid enige i at det kan være hensiktsmessig å merke spennet fra M12-M20. Dette er et område med flere små vann i tillegg til en del våtmark, slik at her kan bevege seg en del vade- og andefugl, artsgrupper som er typisk utsatt for kollisjon. I tillegg hekker det flere sårbare rovfuglarter i dette området. Fra M36-M41 går ledningen for det meste nokså lavt i et søkk i terrenget gjennom skogsmark, i områder uten åpne vannspeil og lite åpen våtmark, og den går ikke på tvers av noen åpenbare vandringskorridorer eller trekkruiter for fugl. Det er derfor sett som mindre hensiktsmessig fra fagressurs hos rådgivende ingeniør og installere fugleavviser for mastene M36-M41.*

Kristiansund kommune skriver i brev datert 24. april 2024 at kraftledningen berøres av flere hensynssoner (aktsomhetssone for skred og ras og aktsomhetssone for flom og stormflo. Kommunen forutsetter at hensynssonene blir ivaretatt i prosjektet. Kommunen skriver videre at det ser ut som om detaljplanen i stor grad har hensyntatt hensynssoner med særlig hensyn til naturmiljø som er avmerket i kommuneplanens arealdel. Kommunen stiller spørsmål til om hensynssonene er tilstrekkelig store nok for å ivareta hensynet til fugl langs traseen. Kommunen har vært i kontakt med Bird-life Møre og Romsdal og fått tilbakemelding at de stiller seg bak Freimarkas venner sin uttalelse når det gjelder fuglelivet for traseen.

Mellom sine kommentarer: *Hensyn til skred, ras og flom er ivaretatt gjennom farerapport utarbeidet av Norconsult og oversendt til NVE under behandlingen av detaljplanen. Hensikten med restriksjonssonene er å ivareta hekkeplasser for rovfuglarter som er sensitive for menneskelig støy og aktivitet, noe som er vanlig praksis i detaljplaner for kraftledninger. Utgangspunktet for avgrensningene av disse sonene er fire hekkelokaliteter for rovfugl,*

basert på innhentet informasjon unntatt offentligheten. Hekkelokaliteter for sårbare arter har restriksjonssoner på 500 meter og 1000 meter for rovfuglene. Vårt restriksjonsområde er tegnet rundt disse hensynssonene, og har inkludert større arealer enn hensynssonene. Hekkelokaliteter for rovfugl er unntatt offentlighet, og ved å tegne et større restriksjonsområde så kamufleres de nøyaktige posisjonene av hekkelokalitetene. Ved å hensynta rovfugl, antas også at de andre sårbare fugleartene blir hensyntatt innenfor de avgrensede områdene. De nye ledningene vil gå parallelt med de eksisterende, og det antas derfor at utbyggingen ikke vil være til vesentlig ytterligere ulempe for eksisterende fugleliv.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal skriver i brev datert 18. april 2024 at detaljplanen gjennom avbøtende tiltak har imøtekommet verdiene i området og konsesjonsvilkårene. De skriver videre at de ikke er kjent med nye forhold som ikke allerede er kjent fra tidligere.

Mellom sine kommentarer: *Mellom tar kommentaren til etterretning og sier seg tilfreds ved at detaljplanen ivaretar Statsforvalterens ønsker og krav til naturverdier og friluftsliv.*

Møre og Romsdal fylkeskommune har i brev datert 17. april 2024 påpekt at det er stilt krav om arkeologiske undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 og 20 i denne saken, og at eventuelle funn vil kunne påvirke hvordan detaljplanen må utformes. Fylkeskommunen skriver at de ikke kan gi endelig merknad til saken før kartleggingene er gjennomført. Ut over det har de ikke flere merknader til planen.

Mellom sine kommentarer: *Personell fra fylkeskommunen starter opp arkeologiske registreringer denne uken (uke 18) og forventes å være ferdige om cirka to ukers tid. Mellom håper at NVE kan behandle øvrige uttalelser og tilhørende svar til detaljplanen, og kun ha behov for å implementere eventuelle vilkår knyttet til kulturminner, dersom registreringene viser funn som kan påvirke planens endelige utforming.*

Statens vegvesen skriver i brev datert 16. april 2024 at de ikke har særlige merknader til planen, men bemerker at det må innhentes nødvendige tillatelser/dispensasjoner etter vegloven der mastene krysser offentlig vei. Flytting av mastepunkter eller nye byggverk/installasjoner nærmere midtlinjen til offentlig vei krever dispensasjon fra byggegrensen fastsatt enten i reguleringsplan eller i veiloven. De påpeker videre at arbeid på eller ved vei krever arbeidsvarsling som skal godkjennes av Statens vegvesen dersom det gjelder riks- og fylkesvei.

Mellom sine merknader: *Mellom med støtte fra utførende entreprenør vil sørge for at nevnte krav i Vegloven blir ivaretatt og at nødvendige søknader og arbeidsvarslinger blir sendt. Utførende entreprenør er ellers godt kjent med lignende rutiner gjennom tidligere utføre oppdrag.*

Kristian Messel Williamsen, Ole Fladset og Knut Oluf Flatset skriver i brev av 2. april 2024 at det er ønskelig at skogsbilvei V-04a benyttes i henhold til kartutsnitt, at vegetasjon tas ned på hver side av veien og deler av veien må gruses. Videre ønsker de at stien (V-04b)

ikke lenger blir brukt, og at traseen V-04c blir utbedret for å gi mulighet til å ta ut felt trevirke.

Mellom sine kommentarer: *Mellom har følgende kommentarer knyttet til de ulike anleggsveiene i detaljplan: V-04b: Vi ser i samråd med entreprenør om det vil være behov for bruk av denne. Om ikke er ansett for å være særskilt behov, lar vi denne gå tilbake til naturen som ønsket. V-04a: Mellom har planer om å utbedre nevnte skogsvei V-04a bl.a. ved grusing. Vi har også planer om å etterkomme ønsket om kantrydding av den nevnte skogsveien. V-04c: Vi ser på muligheten for å utbedre denne i samråd med entreprenør om ikke permanent utbedring vil ha negative konsekvenser på omgivelser.*

5. NVEs vurderinger av detaljplanen

5.1. Hva vurderer NVE?

Formålet med en detaljplan er å sikre at dere som konsesjonær tar hensyn til miljø og landskap når anlegget bygges og driftes. I vår behandling kontrollerer vi at detaljplanen oppfyller aktuelle vilkår i konsesjonen. Vi vurderer og kommenterer også andre tema og forhold der konsesjonær eller høringsparter ønsker avklaring fra NVE. Forhold som NVE mener beskrives på en god måte i detaljplanen, og som det ikke er kommet merknader til i høringen, blir ikke vurdert nærmere av NVE.

Nedenfor presenterer vi først våre vurderinger knyttet til detaljeringen av arealbruken. Deretter vurderer vi avbøtende tiltak i anleggs- og eller driftsperioden. Til slutt vurderer vi øvrige tema.

5.2. Detaljplanlegging av arealbruk

Tillatelsen til arealbruk er gitt under forutsetning om at midlertidige anleggsområder tilbakeføres til det opprinnelige etter bruk. Både permanent og midlertidig arealbruk vist og beskrevet i detaljplanen og detaljplankartet er nærmere omtalt nedenfor.

NVE har tatt utgangspunkt i to detaljplankart under behandlingen av detaljplanen, et datert 21. desember 2023 og et oppdatert detaljplankart datert 13. mars 2024. Detaljplankartet datert 21. desember 2023 inneholder inntegning av veier og terrengtraséer, men det mangler nyere kartlagte naturtypelokaliteter. Detaljplankartet av 13. mars 2023 er oppdatert med de nyere kartlagte naturtypelokalitetene, men veier og terrengtraséer har ikke kommet med i kartgrunnlaget. NVE setter derfor som vilkår at dere før anleggsarbeidet starter sender inn et oppdatert detaljplankart hvor all relevant informasjon er inntegnet.

5.2.1. Inngrepsgrenser

Kapittel 4.5 i detaljplanen omtaler inngrepsgrenser. Det meste av arealbruken er knyttet til rettighetsbelte. På detaljplankartet er det inntegnet en inngrepsgrense ca. 50 meter ut på hver side av ledningen. Det er satt føringer for arealbruken i detaljplanen.

Vi forutsetter at Mellom til enhver tid har oppdaterte kart, som er tilgjengelig for entreprenør, og at arealbruk blir kartfestet etter hvert som detaljene avklares i forbindelse med anleggsarbeidet. NVE godkjenner den omsøkte arealbruken inntegnet i detaljplankartene. Dersom det blir behov for å bruke arealer utenfor de inngrepsgrensene som er inntegnet i eksisterende detaljplankart må Mellom søke om dette til NVE.

5.2.2. Midlertidige riggplasser

I detaljplanens kapittel 4.3 er det videre beskrevet et behov for seks midlertidige riggområder. Riggområdene er knyttet til grusområder/grusplasser, opparbeidet område ved Freikollheisen skisenter og et jorde/dyrket mark. Når riggplassene opparbeides og istandsettes, legger NVE til grunn at dere følger prinsippene i vår veileder for terrengbehandling. Detaljplanen beskriver riggområdene, og hvordan disse skal brukes og istandsettes. Riggplasser er som hovedregel midlertidig arealbruk og skal tilbakeføres til det opprinnelige etter bruk.

NVE godkjenner de midlertidige riggplassene slik de er inntegnet i detaljplankartet.

5.2.3. Bruk av veier

Det er ikke planlagt å lage nye anleggsveier, og eksisterende veier skal brukes inn til rettighetsbeltet. Det har kommet innspill fra grunneiere om opparbeiding/tilbakeføring av enkeltveier som planlegges brukt i forbindelse med anleggsarbeidet. NVE forutsetter at Mellom og entreprenør har god dialog med aktuelle grunneiere.

Freimarkas venner har påpekt i sin høringsuttalelse at det nyeste detaljplankartet ikke inneholder oversikt over veiene som skal benyttes. Mellom svarer i sin høringsuttalelse at entreprenør er klar over hvilke veier som er aktuelle for bruk. NVE viser til at vi i vår behandling av detaljplanen har lagt til grunn veiene inntegnet på kartet datert 21.06.2023.

5.2.4. Kjørespor

Det er satt krav i konsesjonen punkt 10 at det skal vurderes om det er mulig å begrense kjøring i ledningstraseen til eksisterende kjørespor som er brukt i forbindelse med bygging og drift av eksisterende 66 kV-ledningen.

I tillegg til eksisterende veier vil Mellom bruke eksisterende kjørespor fram til rettighetsbeltet. Konsesjonæren har rett til å ta seg fram i terrenget innenfor rettighetsbeltet. Kjørespor er ikke kartfestet i detaljplanen, men det står at terrengkjøring vil kunne foregå i rettighetsbeltet og i en korridor på 100 meter langs eksisterende kjørespor som er merket i detaljplankartet. Det står videre at når korridorer for terrengkjøring er valgt vil disse kartfestes.

I anleggsfasen blir det ofte nødvendig å justere tidligere godkjente kjørespor, fordi det er først når anleggsarbeidene er i gang, at entreprenøren og de som jobber med prosjektet, blir kjent med terrenget. Da er det lettere å vurdere hvilke traseer som gir minst inngrep og terrengskader innenfor en definert korridor, framfor å søke om å få godkjent spesifikke traseer for kjørespor som en del av detaljplanen.

NVE godkjenner de omsøkte korridorene for terrengtrasé inntegnet på detaljplankartet og forutsetter at dere søker til NVE når det avklart hvilke andre terrengtraser som eventuelt ønskes benyttet. Vi minner samtidig om konsesjonsvilkåret hvor det står at dere skal vurdere om det er mulig å begrense kjøring i ledningstraseén til eksisterende kjørespor.

Detaljplanen legger føringer for terrengtransport som NVE mener legger et godt utgangspunkt for å minimere skader fra kjøring i terrenget. Det er blant annet satt føringer om at valgte kjørespor i terrenget skal merkes, og benyttes i hele anleggsperioden. Dere må passe på at det ikke oppstår erosjon ved etablering av kjørespor i sidebratt terreng eller ved kryssing av vassdrag og mindre bekker. Vi minner om at kjørespor er midlertidig arealbruk som skal istandsettes.

5.2.5. Arrondering og istandsetting

I anleggskonsesjonens post 10 er det stilt krav om at Mellom skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget er satt i drift.

Når et areal blir opparbeidet, mener NVE at det er viktig å rydde vegetasjon, mellomagre masser i ranker og separere massefraksjoner for å lykkes med arrondering og istandsetting. I praksis kan det være utfordrende å holde toppmassene adskilt fra resten av massene. Vi oppfordrer Mellom, sammen med entreprenøren, til å finne en løsning på hvordan toppmassene kan mellomlagres slik at det blir mindre sannsynlig at disse blander seg med andre masser.

I forbindelse med arrondering og istandsetting er det viktig å få til overganger som er så like terrenget rundt som mulig. Fyllinger skal mettes med finere masser under toppmassene, slik at toppmassene ikke vaskes ned i hull mellom sprengstein ved regnskyll. Toppmassene skal ikke klappes, men legges rufsete tilbake for å legge til rette for naturlig revegetering. Vi viser til «NVEs veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg».⁶

NVE konstaterer at Mellom planlegger å istandsette berørte arealer i tråd med etablerte prinsipper, blant annet prinsippene i vår veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg. Etter NVEs vurdering gir detaljplanen et godt utgangspunkt for en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene i tråd med kravet i konsesjonen.

⁶ [NVE Veileder Nr.2/2021 Veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg.](#)

NVE har satt vilkår om at dere skal utarbeide en sluttrapport og sende den til NVE innen ett år etter at anlegget er satt i drift. I sluttrapporten skal dere dokumentere at anlegget er bygget i samsvar med konsesjonen, den godkjente detaljplanen og eventuelle endringer som er godkjent i løpet av byggeprosessen. Dersom oppryddingen ikke er ferdig når sluttrapporten sendes inn, skal dere også rapportere status og framdrift for dette arbeidet. [Veileder for sluttrapport finnes på nve.no](#). NVE oppdaterer den digitale veilederen jevnlig, og anbefaler at dere bruker nyeste versjon.

5.3. Avbøtende tiltak

5.3.1. Hensyn til fugl

Fugleavvisere

I anleggskonsesjonen er det punkt 10, kulepunkt 5, satt krav om at detaljplanen spesielt skal beskrive og drøfte:

Behov for merking av ledningen på strekningen fra Freiåsen til Engviklia for å unngå kollisjon med fugl. Vurderingen skal skje i samråd med lokale ornitologer og Statsforvalteren og på bakgrunn av egne feltundersøkelser. Vurderingen skal inkludere behov for merking ved eventuelle kjente lokaliteter hvor hubro tidligere har hekket, og hvor det kan være aktuelt at arten kan hekke i framtiden.

I anleggskonsesjonen punkt 11 er det satt følgende vilkår som omhandler fugleavvisere:

Topplinen på ledningen skal merkes med fugleavvisere på strekningen fra Rensvik transformatorstasjon til Freiåsen vest for rv. 70. Detaljplanen skal beskrive start- og slutt punkt. Behovet for merking av strekningen Freiåsen–Engviklia skal vurderes i detaljplanen jf. femte punkt i vilkår 10.

I arbeidet med detaljplanen er det utpekt to områder der det er aktuelt med fugleavvisere, som er markert i detaljplankartet (mellom mast 1 og 3, og mellom mast 27 og 32).

Det har i høringsrunden kommet innspill om at det bør være fugleavvisere på ytterligere to strekninger, mellom mast 12 og 20 og mellom 36 og 41. Mellom skriver i sine kommentarer til høringsinnspillene at de er enige i at det kan være hensiktsmessig med fugleavvisere på strekningen mellom mast 12 og 20. De skriver videre at Mellom sin fagperson hos rådgivende ingeniør har vurdert strekningen mellom mast 36 og 41 som mindre aktuell for fugleavvisere, da ledningen går relativt lavt i et søkk i terrenget gjennom skogsmark, i områder uten åpne vannspeil og lite åpen våtmark. Det nevnes også at strekningen ikke har åpenbare vandringskorridorer eller trekkruiter for fugl. I forbindelse med utarbeidelsen av detaljplan har Mellom hatt kontakt med Statsforvalteren i Møre og Romsdal om fugl og gjort utredninger for fugleliv i tiltaksområdet sommeren 2023.

NVE konstaterer at Mellom har gjort en vurdering av behovet for fugleavvisere på ledningsstrekningen i henhold til vilkåret til NVE. Vi viser til deres svar på høringsinnspill fra Freimarkas venner, og setter vilkår om at det monteres fugleavvisere på strekningen mellom mast 12 og 20.

Hekkende rovfugl

I anleggskonsesjonen punkt 10 er det satt vilkår om at detaljplanen skal beskrive og vurdere

Hvordan anleggsarbeidene skal gjennomføres uten å forstyrre hekkende havørn og hønsehauk. I områder hvor anleggsarbeid skal utføres innenfor anbefalte minimumsavstander (se vilkår 11, 2. punkt) rundt reirlokalteter, skal det undersøkes om det er aktivitet på/ved lokalitetene. Informasjon skal innhentes fra Statsforvalteren og lokale ornitologer. Der hekkestatus er usikker, skal det gjennomføres undersøkelser i felt.

Det er videre i punkt 11 satt følgende vilkår for å ta hensyn til hekkende rovfugl:

Det skal ikke utføres noe anleggsarbeid (inkl. ferdsel til fots) innenfor 500 m avstand fra aktive hønsehaukreir i perioden mars-juli. Det skal ikke utføres flyvning med helikopter/drone eller utføres sprengningsarbeid innenfor 1 km avstand fra aktive havørnreir i perioden februar-juli. Det skal ikke utføres noe anleggsarbeid (inkl. ferdsel til fots) innenfor 500 m avstand fra aktive havørnreir i samme periode. Mellom skal legge samme føringer til grunn for vanlig vedlikeholds-/skjøtselsarbeid i driftsfasen, med unntak av i situasjoner hvor tiltak umiddelbart må iverksettes for å gjenopprette eller opprettholde forsyningsikkerheten.

Tiltak for hvordan Mellom planlegger å ta hensyn til hekkende rovfugl under anleggsarbeidet er beskrevet i kapittel 5.2. med tilhørende restriksjonsområder i detaljplankartet. Det er beskrevet at anleggsarbeid ikke skal forekomme i restriksjonsområdene i perioden februar til juli. NVE mener at restriksjonsområdene i detaljplankartet, og beskrivelsen av hvordan anleggsarbeidet skal hensynta hekkende rovfugl oppfyller kravene satt i punkt 10 og 11 i konsesjonen. I detaljplanen er det beskrevet at restriksjonsområdene kan endres og justeres. Det vil si at dersom feltundersøkelser påviser at det f.eks. ikke hekkes i området, kan restriksjonsområdet frigis. NVE presiserer at eventuelle endringer og justeringer i de kartfestede restriksjonsområdene eller endringer i restriksjonsperioden for anleggsaktivitet må søkes om til NVE.

Spillplasser for storfugl

I anleggskonsesjonen punkt 10 er det satt vilkår om at detaljplanen skal beskrive og drøfte: hvordan og i hvilken grad ledningen kan tilpasses for å unngå å hogge ut spillplasser for hønsefugl langs traseen.

I detaljplanen står det at det er gjennomført kartlegging av mulige spillplasser. Kartleggingen er utført av fagperson. Det ble ikke funnet spillplasser langs traseen. I etterkant har det vært dialog med NVE og Freimarkas venner om kartleggingen. Det har heller ikke kommet høringsinnspill om at kartleggingen ikke er dekkende. NVE legger derfor til grunn at det ikke er spillplasser langs traseen. Etter NVEs vurdering er konsesjonens punkt 10 om hønsefugl tilfredsstillende dekket gjennom kartleggingen som dokumenterer at tilpasninger av ledningen ikke er nødvendig for å unngå hogging i spillplasser.

Oppsummering

NVE viser til at Mellom har hatt kontakt med Statsforvalteren om temaene knyttet til fugl, og at detaljplanen beskriver at det er gjennomført utredninger for fugleliv i tiltaksområdet i 2023. Statsforvalteren har i sin høringsuttale vurdert at planen imøtekommer verdiene i området og konsesjonsvilkårene, og har ikke kommet med merknader om mangler knyttet til hensynet til fugl.

NVE mener at detaljplanen oppfyller vilkårene satt i konsesjonen som omhandler fugl. NVE setter vilkår om at det settes opp fugleavvisere på ytterligere en strekning (fra mast 12 til mast 20), i tråd med høringsinnspill om fugleavvisere på denne strekningen og Mellom sine kommentarer til dette.

5.3.2. Sårbare områder, herunder myr og langs vassdrag

I punkt 10 i anleggskonsesjonen er det satt vilkår om at detaljplanen skal drøfte og beskrive hvordan anleggsarbeidene skal gjennomføres skånsomt i spesielt sårbare områder, herunder i myr og langs vassdrag.

Myrområder og kartlagte naturtyper

Det er flere myrområder langs ledningstraséen, og det er i tillegg kartlagt andre naturtyper i området. Det er kartlagt nye områder i 2023 som ble gjort tilgjengelig i kart vinteren 2024. NVE viser til at Mellom har oppdatert detaljplanen sin til også å inkludere de nye kartlagte områdene, og disse er lagt inn som restriksjonsområder i planen (kapittel 5.2. i detaljplanen). NVE konstaterer at Mellom har lagt føringer for anleggsarbeider i de kartlagte naturtypene, og mener at disse tiltakene legger et godt grunnlag for å ivareta områdene under anleggsarbeidene.

Det er kartlagt tre naturtypelokaliteter som gammel furuskog med stående død ved langs ledningstraséen i 2023. I to av disse, Freiåsen 1 (restriksjonsområde N10 i detaljplanen) og Freiåsen 8 (restriksjonsområde N-12) står det i detaljplanen at det ikke skal forekomme anleggsmaskiner eller kjøretøy innenfor områdene, men at eventuelle behov for å fravike dette skal vurderes av fagkyndig personell. Det står videre at hogst skal begrenses til et absolutt minimum. Etter NVEs vurdering er dette spesielt viktige naturtyper hvor inngrep bør unngås så langt det er mulig. Vi setter derfor som vilkår at dersom inngrep ikke kan unngås i naturtypelokalitetene «Freiåsen 1» og «Freiåsen 8», skal dere lage en beskrivelse av hvilke avbøtende tiltak som skal gjennomføres. Beskrivelsen skal sendes inn til NVE før anleggsarbeidene i dette området starter.

NVE påpeker videre at for myrområdet Prestmyra er det nyere kartlegginger (fra 2023), der to deler av myra (Prestmyra sør og Prestmyra øst) er kartlagt som den nær truede naturtypen sørlig nedbørsmyr med stor verdi. Prestmyra var ved tidligere kartlegginger kartlagt som kystmyr med middels verdi (dette legger detaljplanen til grunn). NVE konstaterer at Mellom allerede har definert Prestmyra som et restriksjonsområde (område N-04 i detaljplanen), der dere skriver at terrengkjøring skal holdes til et minimum og at det før terrengkjøring skal vurderes behovet for terrengforsterkende tiltak. Vi setter likevel

vilkår om at for de to naturtypelokalitetene «Prestmyra sør» og «Prestmyra øst» skal dere lage en beskrivelse for hvordan anleggsarbeidene i myrområdene skal gjennomføres så skånsomt som mulig, inkludert vurdering av terrengforsterkende tiltak. Beskrivelsen skal sendes inn til NVE før anleggsarbeidene i dette området starter.

NVE vurderer at detaljplanen tilstrekkelig svarer ut punkt 10 i anleggskonsesjonen om at planen skal drøfte og beskrive hvordan anleggsarbeidene skal gjennomføres skånsomt i sårbare områder.

Hensyn til vassdrag og kantvegetasjon

Det er satt vilkår i konsesjonens punkt 10 at detaljplanen spesielt skal drøfte og beskrive: hvordan anleggsarbeider i nærheten av vannstrenger og vann skal gjennomføres for å unngå avrenning til vassdrag og inngrep i kantvegetasjonen.

NVE konstaterer at detaljplanen beskriver hvordan anleggsarbeider ved vassdrag skal gjennomføres, og vurderer at vilkåret i konsesjonen om vassdrag og kantvegetasjon er tilstrekkelig beskrevet i planen. Detaljplanen beskriver at det vil være behov for å fjerne kantvegetasjon langs enkelte strekninger. Det er gjennomført dialog med Statsforvalteren om fjerning av kantvegetasjon i de aktuelle områdene. NVE minner om at tillatelse til fjerning av kantvegetasjon må søkes om til Statsforvalteren.

5.3.3. Skogrydding

I konsesjonens post nr. 13 er det satt vilkår om trasérydding:

For å dempe direkte innsyn til kraftledningstraseen og ivareta hensynet til naturmangfoldet skal skogrydding begrenses så langt det vurderes som hensiktsmessig. Gjensetting av vegetasjon, med unntak av fremmede arter som platanlønn, skal prioriteres på de strekningene hvor traseen krysser verdifulle naturtypelokaliteter og i krysningpunkter med vei, merkede turstier og nær boliger og fritidsboliger, samt i området rundt Steinvikhola og i lia opp mot Engvklia. For 132 kV ledning Rensvik–Engvklia (punkt 1 i anleggskonsesjonen) skal gjennomføring av skogrydding omtales i detaljplanen.

Detaljplanen skal inneholde en plan for uttransport og midlertidig lagring av avvirket skog til bilvei slik at grunneierne får tilgang til dette. Virkninger for miljø og samfunn skal vurderes.

Det er også stilt følgende krav i konsesjonens post nr. 10 om at detaljplanen skal drøfte og beskrive:

Om hogst for ledningstrasé kan unngås innenfor naturtypelokaliteten «Møst sørøst 1». Dersom det ikke kan unngås, skal det vurderes tiltak for å unngå eller avbøte inngrepet. Dersom det blir nødvendig å hogge større/eldre trær innenfor lokaliteten, skal disse legges igjen som dødved.

NVE viser til detaljplanens kapittel 5.3., samt detaljplankartet, hvor prinsipper for skogrydding er omtalt. I detaljplanen er det beskrevet at plan for skogrydding legger til grunn at dere også bruker prinsipper omtalt i [NVEs veileder om skogrydding i kraftledningstraseer](#) som verktøy i forbindelse med skogryddingen. Det er videre beskrevet at entreprenør skal utarbeide en plan for uttransport og midlertidig lagring av avvirket skog til bilvei slik at grunneiere får tilgang til dette.

Detaljplanen definerer flere områder der det ikke skal forekomme hogst eller områder der skogrydding skal begrenses så langt som mulig eller ikke forekomme, både for å skjerme for innsyn og for å ivareta naturverdier langt traseen. Kartlagte naturtyper er inntegnet i detaljplankartet, og prinsipper og restriksjoner for skogrydding i disse områdene er beskrevet. Det er satt føringer om at det ikke skal drives anleggsarbeid, herunder hogst, i naturtypelokaliteten «Møst sørøst 1».

I høringsrunden har det kommet inn et innspill om at det er ønskelig at det presiseres i detaljplanen at trær og busker skal kappes slik at stubbhøyden ikke blir høyere enn ca. 10 cm etter at mose og lyng er fjernet. Mellom ber NVE om å ta stilling til om dette er greit. NVE mener at det gjerne kan presiseres at høyden på avkappede trær og busker ikke skal være høyere enn 10 cm beregnet fra bakken og ikke over mose/lyng/lav vegetasjon, slik at det ikke blir stående igjen høye og spisse stubber i terrenget etter hogst.

NVE vurderer at detaljplanen oppfyller konsesjonens vilkår om skogrydding i tilstrekkelig grad. NVE forventer at dere inkluderer prinsippet om begrenset skogrydding i internkontrollsystemet deres, slik at temaet også ivaretas i driftsfasen for kraftledningen.

5.3.4. Fremmede arter

I konsesjonens post nr. 10 er det satt vilkår som omhandler fremmede arter:

Forekomster skal kartlegges på bakgrunn av foreliggende informasjon supplert med kartlegging i felt i områder hvor det er potensiale for slike arter. Detaljplanen skal beskrive ev. funn og hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres slik at risiko for skade på naturmangfoldet forebygges.

I Naturbase er det registrert noe fremmede arter nær og i tiltaksområdet, blant annet parkslirekne og platanlønn. Det er viktig at dere planlegger anleggsarbeidet slik at dere unngår å spre fremmede arter. Når jordmasser flyttes, kan fremmede arter spres uten at dere er klar over det. For at dere skal unngå å spre fremmede arter, må dere ha kartlagt disse artene for de områdene som vil bli berørt av anleggsarbeidet. Like viktig er det at dere treffer nødvendige tiltak dersom dere har avdekket fremmede arter.

Miljødirektoratets rapport [Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter](#) kan legges til grunn for planleggingen av håndtering av risiko for spredning av fremmede arter. Vi minner også om bestemmelsene i forskrift om fremmede organismer⁷.

⁷ FOR-2015-06-19-716 Forskrift om fremmede organismer

Fremmede arter er omtalt i detaljplanens kapittel 5.6. Det er ikke beskrevet funn av fremmede arter. Dere skriver i detaljplanen at en fagperson vil gjøre ytterligere kartlegginger av fremmede arter før byggestart. Videre står det at maskiner skal være rengjort før ankomst til tiltaksområdet.

NVE mener at detaljplanen er noe mangelfull når det gjelder vilkåret i konsesjonen om fremmede arter. Vi setter derfor vilkår om at dere etter at dere har gjennomført de planlagte kartleggingene oversender en beskrivelse til NVE av eventuelle funn og hvilke tiltak som skal gjennomføres for å hindre spredning.

5.4. Øvrige tema

5.4.1. Plassering av mastepunkter

I konsesjonens punkt 10 er det satt vilkår om at detaljplanen spesielt skal drøfte plassering av mastepunkter for å begrense påvirkning på verdifulle naturtypelokaliteter, myr, dyrket mark, innmarksbeite og nærliggende boliger og fritidsboliger.

Detaljplanens kapittel 3.1.4. beskriver kort vurderinger rundt plassering av mastepunkter. Det er blant annet brukt kartlagte data og vurderinger rundt områdestabilitet, og gjort konfliktreducerende tiltak.

NVE vurderer at detaljplanen oppfylder vilkåret om plassering av master.

5.4.2. Naturfare

I konsesjonens punkt 13 er det satt følgende vilkår om sikkerhet mot naturfare:

Mellom skal dokumentere at anlegget bygges med tilfredsstillende sikkerhet mot kvikkleireskred. Mellom må få utført en fagkyndig vurdering og dokumentasjon på at tiltaket kan gjennomføres med tilstrekkelig sikkerhet mot kvikkleireskred, jf. NVE veileder nr. 1/2019 Sikkerhet mot kvikkleireskred. Dokumentasjonen skal inngå i detaljplanen.

Master skal dimensjoneres og plasseres slik at de i minst mulig grad er utsatt for skade ved en flom- eller skredhendelse.

Ledningstraséen går flere steder innenfor aktsomhetsområder for skred og flom. I tillegg går ledningen gjennom områder med fare for kvikkleire. Mellom har fått Norconsult til å utarbeide rapport med vurdering av fare for kvikkleireskred. Rapporten er lagt som vedlegg til detaljplanen.

NVE minner om at når riggplasser og veier opparbeides, er det viktig å treffe nødvendige tiltak slik at de hydrologiske forholdene ovenfor og nedenfor inngrepet ikke blir endret. Vi forutsetter at Mellom følger «Normaler for landbruksveier» når stikkrenner, grøfter mv. blir etablert.

NVE vurderer at detaljplanen tilstrekkelig svarer ut konsesjonens vilkår som omhandler kvikkleire. Mellom skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at Norconsults rapport svarer ut hensynet til skred, ras og flom. NVE påpeker at rapporten kun svarer ut faren for områdeskred (kvikkleire), slik det er satt vilkår om i konsesjonens punkt 13. I tillegg har Mellom i konsesjonssøknaden lagt ved en utredning av skredfaren i bratt terreng ved Engviklia på vestsiden av Bremnesfjorden. Utredningen viste at det ikke er fare for steinsprang/skred ved bygging av fjordspennmaster her. Naturfarer utover dette er ikke vurdert i detaljplanen. NVE påpeker derfor at vi i konsesjonsbehandlingen har forutsatt at plassering av master tilpasses for å redusere faren for at ledningen tas av skred eller flom. NVE minner om at det er konsesjonærens ansvar at planleggings-, anleggs- og driftsfasen tar høyde for den reelle skredfaren, og at anlegget ikke øker faren for skred eller flom for tredjepart.

5.4.3. Kulturminner

I anleggskonsesjonens post nr. 10 er det satt følgende vilkår:

Konsesjonær skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før detaljplanen blir godkjent.

Videre er det et vilkår i post nr. 10 at planen spesielt skal beskrive og drøfte:
hvordan anleggsarbeidene skal utføres med minst mulig påvirkning på kulturminnelokaliteten Møsthaugen og ev. andre kulturminner.

I detaljplanens kapittel 3.1.3. opplyser dere at Mellom er i dialog med Møre og Romsdal fylkeskommune om ytterligere kulturminneundersøkelser før byggestart.

Fylkeskommunen skriver i sin høringsuttale at de ikke vil uttale seg endelig til planen før kartleggingen er utført, men har ut over det ingen kommentarer til detaljplanen. Mellom kommenterer som svar på fylkeskommunens høringsuttalelse at kulturminneundersøkelsene ble gjennomført i regi av fylkeskommunen i mai 2024.

I kapittel 5.1. er det definert et restriksjonsområde for kulturminnelokaliteten Møsthaugen, der det ikke skal være anleggsarbeider. Det står videre at området skal merkes tilstrekkelig før anleggsarbeidene starter. Mellom har også satt som krav at entreprenør skal stanse arbeidet umiddelbart dersom de støter på hittil ukjente kulturminner. Mellom vil da følge opp saken videre med kulturminnemyndighetene.

NVE minner om at kulturminner som ligger i eller tett på tiltaket, må merkes i felt før anleggsstart, slik at de ikke blir skadet i forbindelse med anleggsarbeidet. I tillegg er det en fordel at kulturminner vises i digitale kart som entreprenørene bruker i maskinene sine.

NVE vurderer at detaljplanen oppfyller konsesjonens vilkår om kulturminner.

5.4.4. Friluftsliv

I konsesjonens punkt 10 er det satt krav om at detaljplanen spesielt skal beskrive og drøfte hvordan brukerne av friluftslivsområdene skal varsles om anleggsarbeider i forkant og underveis, herunder om ev. begrensninger på ferdsel, slik at de kan tilpasse seg.

I detaljplanen kapittel 5.8. står det beskrevet hvordan det skal informeres om prosjektet både gjennom skilting og merking. Det står videre at valg av alternative traseer, merkingspunkter og informasjonsmedia bør gjøres i dialog med Freimarkas venner. NVE mener det er positivt at det legges opp til medvirkning underveis i anleggsperioden rundt informasjon, skilting/merking og valg av alternative traseer.

NVE vurderer at detaljplanen oppfyller konsesjonens vilkår om å beskrive og drøfte varsling av brukere i friluftsområder.

5.4.5. Riving av eksisterende anlegg

I anleggskonsesjonens punkt nr. 17 som omtaler riving av eksisterende anlegg er det satt vilkår om at det skal lages en plan for riving av ledningene, som skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes, og skal inngå i detaljplanen.

I detaljplanens kapittel 5.6 er avfallshåndtering og demontering av ledninger omtalt. NVE legger til grunn at arealbruken (riggplass, adkomst, terrengkjøring mv.) som er nødvendig for å fjerne eksisterende ledninger, er den samme som for å bygge den nye 132 kV ledningen.

NVE vurderer at dere i detaljplanen beskriver på tilfredsstillende vis hvordan rivingen av eksisterende ledninger skal foregå, og vi vurderer at vilkår nr. 17 i anleggskonsesjonen er oppfylt.

5.5. Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8 til 12

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er vurdert i konsesjonsbehandlingen i NVEs notat «Bakgrunn for vedtak».⁸ I arbeidet med detaljplanen har Mellom innhentet oppdatert informasjon fra offentlige databaser som blant annet Naturbase, artskart, kulturminnesøk og grunnforurensningsdatabasen. Videre har Mellom hatt møte med Statsforvalteren i Møre og Romsdal den 23.11.2023 om fugl, kjøring i våte områder og kantvegetasjon langs vassdrag. I tillegg har Mellom oppdatert detaljplanen etter forespørsel fra NVE og lagt inn ytterligere nye kartlagte naturtyper langs traseen som ikke var med i første versjon av detaljplanen.

⁸ NVEs notat «Bakgrunn for vedtak» datert 23.10.2023, NVE-ref.: 202202352-53.

NVE har gjort egne søk i Naturbase og Artskart den 19. juni 2024. Vi mener vurderingene av naturmangfold i detaljplanen bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, og vi mener vurderingene er tilstrekkelig konkrete og dekkende for tiltaket.

I anleggskonsesjonen er det satt flere vilkår som gjelder naturmangfold, inkludert hensyn til hekkende rovfugl og annen fugl og hensyn til sårbare områder. I avsnittene nedenfor vurderer vi de aktuelle vilkårene.

I behandlingen av detaljplanen har NVE håndtert sensitiv informasjon om naturmangfold, for eksempel hekkelokaliteter for rovfugler. I godkjenningen vår vurderte vi hvordan disse artene er ivaretatt, og vedtaket er formulert slik at sensitiv informasjon ikke kommer fram av dokumentet. Dette har vi gjort for å kunne gi fullt innsyn i selve vedtaket.

Vi mener vurderingene av naturmangfold i detaljplanen bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, og at disse er tilstrekkelig konkrete og dekkende for tiltaket.

5.6. Konklusjon

NVE vil med de vilkårene og forutsetningene som er gjort i dette vedtaket, godkjenne Mellom sin detaljplan for 132 kV Rensvik-Engviklia.

Med hilsen

Silje Bøe
Rådgiver

Godkjent av
Anne Johanne Kråkenes
seksjonssjef

Kristian Markegård
direktør

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Vedlegg:

Orienteringsbrev til grunneiere/rettighetshavere

Mottakerliste:

MELLOM AS

Kopimottakerliste:

STATSFORVALTAREN I MØRE OG ROMSDAL

Møre og Romsdal fylkeskommune

STATENS VEGVESEN

Kristiansund kommune

Averøy kommune

FREIMARKAS VENNER

KRISTIAN MESSEL WILLIAMSEN

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 19. august 2024. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none">• Skrive hvilket vedtak du klager på.• Skrive hvilket resultat du ønsker.• Opplyse om du klager innenfor fristen.• Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.